Advies Federated Search Engines en Discovery Tools

Inleiding

Met de opkomst van Federated Search Engines (FSE) en Discovery Tools (DT)[1] groeide de behoefte aan een overzicht van deze producten. Wat zijn de verschillen, de voor- en nadelen, de kosten en de meerwaarde? Om dit in kaart te brengen is begin 2012 een BMI-Werkgroep[2] opgericht. Bij voldoende belangstelling wordt bekeken of zo'n product in samenwerkingsverband kan worden aangeschaft.

Werkwijze

- In maart 2012 is onder de BMI-instellingen een vragenlijst verspreid om een beeld te krijgen van de wensen en de verwachtingen ten aanzien van FSE en DT.
- In juni 2012 zijn 5 leveranciers verzocht een gedetailleerde vragenlijst in te vullen: EBSCO, ExLibris, Ingressus (Proquest / Serials Solutions), OCLC en Square. OCLC bleek niet geïnteresseerd. Summon, de DT van Serials Solutions, valt af wegens de zeer hoge kosten (> € 25.000).
- In oktober 2012 hebben 4 leveranciers hun producten gedemonstreerd. 360 Search, de FSE van Serials Solutions, valt af omdat dit niet langer wordt ontwikkeld en tijdens de demonstratie geen goede indruk heeft achtergelaten; Serials Solutions concentreert zich op de ontwikkeling van Summon.
- In januari 2013 zijn bezoeken gebracht aan de bibliotheken van de Vrije Universiteit Amsterdam en de Gelderse Vallei die respectievelijk Primo (DT van ExLibris) en Easy (FSE van Square) in gebruik hebben. Dit om een beeld te krijgen van de ervaringen met deze producten en de service van de leveranciers. Omdat EDS van EBSCO nog niet in Nederland in gebruik is, zijn referenties in de Verenigde Staten en Duitsland via e-mail gevraagd naar hun ervaringen.

Wensen en verwachtingen

- Van de BMI-instellingen hebben er 33 gereageerd, waarvan 13 STZ-ziekenhuizen, 8 algemene ziekenhuizen, 8 BPZ-instellingen, 2 academische instellingen en 2 overige. Het merendeel (24) telt 1000 à 5000 medewerkers, 5 minder dan 1000 en 4 meer dan 5000. Voor 27 instellingen is het beschikbare budget kleiner dan € 5000, voor 4 instellingen tussen de € 5000 en € 10.000, en voor 2 instellingen meer dan € 10.000. Voor het toegankelijk maken van de bronnen maken 19 instellingen gebruik van een A-Z lijst , en 15 van een linkresolver (voornamelijk EBSCO, Ovid en Serials Solutions).
- De belangrijkste bronnen die met een federated search engine of discovery tool ontsloten moeten worden zijn: de eigen catalogus, de databases PubMed, Cochrane, UpToDate, Picarta, INVERT, NAZ, Cinahl en EMBASE, en de pakketten e-books en e-journals van Ovid, BSL, Springer, AccessMedicine en MD Consult. Daarnaast willen de meeste instellingen Google Scholar doorzoekbaar hebben.
- De meerwaarde van deze systemen ziet men vooral in gemak en tijdbesparing voor de eindgebruiker: eenvoudige en snelle toegang tot meerdere bronnen (zowel referenties als full text). Het is de verwachting dat hierdoor de zichtbaarheid en het gebruik van de bronnen verbeteren. Als belangrijkste eisen worden gesteld: gebruiksvriendelijke interface, goede relevance ranking, mogelijkheden om resultaten te beïnvloeden (zoals selecteren van bronnen en publicatietypen), en ook te gebruiken op mobiele apparaten. Als nadelen van deze systemen ziet men de hoge kosten en de mindere kwaliteit van de zoekresultaten.

De producten

Op basis van de vragenlijst, de demonstraties en de werkbezoeken is er veel informatie over de producten verzameld. Hieronder voor de drie overgebleven producten (Easy, EDS en Primo) een uiteenzetting van de sterke en minder sterke punten.

Algemeen

Alle systemen zijn webbased dus er is geen lokale installatie nodig. Alle gangbare browsers worden ondersteund (Internet Explorer, FireFox, Chrome, Safari). Plugins zijn niet nodig, wel zijn er enkele browserinstellingen of programma's nodig (cookies, javascript en ajax voor Easy) of gewenst voor optimale weergave (compatibility view en Adobe FlashPlayer bij EDS). EDS en Primo hebben mobiele versies; voor Easy staat een app gepland.

EASY

Algemeen

EASY is een FSE die de gebruiker via één interface toegang biedt tot meerdere betaalde en gratis bronnen. Op basis van de inlogaccount van de gebruiker (meestal op basis van koppeling met Active Directory / LDAP) wordt een profiel aangemaakt waarmee de gebruiker ook thuis toegang heeft tot de bronnen die normaal alleen beschikbaar zijn binnen het IP-adres/de instelling. Deze thuistoegang moet elke 3 maanden gereactiveerd worden binnen de instelling, zodat het deactiveren van accounts bij uitdiensttreding van medewerkers geen extra werk oplevert. Easy is het enige product dat deze functionaliteit "out-of-the-box" biedt.

De eindgebruiker kan in zijn account ook aangeven welke bronnen standaard doorzocht moeten worden bij een zoekactie. Bij het invoeren van de zoekopdracht kunnen zoeksuggesties worden gegeven. Zodra een zoekactie uitgevoerd wordt, zoekt Easy contact met de websites van de betreffende bronnen d.m.v. een zogenaamde connector. Een beperking van een FSE is dat niet elke bron op dezelfde velden doorzocht kan worden. Easy geeft echter bij elke bron wel netjes aan welke mogelijkheden de connector heeft. Mocht een connector tijdelijk niet goed werken, dan wordt de administrator daar direct van op de hoogte gesteld, zodat hij/zij deze evt tijdelijk buiten werking kan stellen.

Op dit moment zijn nog niet voor alle bronnen die genoemd worden bij wensen en verwachtingen connectoren beschikbaar, maar het aanbod van Square is gebaseerd op de beschikbaarheid van connectoren voor Access Medicine, BSL e-books (platform Springerlink), BSL tijdschriften vakbibliotheek (platform Springerlink), Cochrane (Wiley platform), Invert, LWW e-books (OVID platform), NAZ, MD-Consult (core-pakket met tijdschriften en boeken), Picarta, PubMed, Medicine pakket van Springer, E-bookspakket van Springer (biomedicine & life sciences + Medicine), Up-to-date en de lokale catalogus (mits deze doorzoekbaar is via een webinterface of API).

Zodra er een zoekactie uitgevoerd wordt, zullen de resultaten per bron elk op een eigen tabblad getoond worden. Ook is er een tabblad waarop de resultaten van de verschillende bronnen gecombineerd worden. Tijdens de demonstratie en het werkbezoek bleek de wachttijd totdat de resultaten van eerste bron getoond werden minimaal. Omdat een FSE afhankelijk is van de snelheid van externe websites kan het langer duren voordat de resultaten van alle bronnen binnen zijn. Dit is afhankelijk van de gekozen bronnen en de snelheid van de bijbehorende servers. Easy heeft geen maximum aantal tegelijk te doorzoeken bronnen, maar logischerwijs is het niet verstandig tientallen bronnen tegelijk te doorzoeken met een FSE.

Een andere beperking van een FSE in het algemeen is de relevantiebepaling over de resultaten van meerdere bronnen. Omdat de gegevens die binnenkomen van de diverse websites niet altijd eenduidig zijn, is het vergelijken van records en dus de relevantiebepaling moeilijker.
Ook wordt meestal een maximaal aantal records per bron binnengehaald, omdat er anders teveel vertraging ontstaat. Bijvoorbeeld bij PubMed kan dat problemen opleveren, aangezien daar door de bron zelf geen relevantiebepaling wordt gedaan en dus de eerste 50 resultaten niet noodzakelijkerwijs de meest relevante zijn. Daar staat tegenover dat de gemiddelde gebruiker meestal in PubMed ook niet verder komt dan de eerste 2 pagina's met referenties.

Toegang tot de fulltext wordt geregeld via een linkresolver. Deze is niet in het pakket inbegrepen en zal dus via een andere leverancier afgenomen moeten worden. Mogelijkheden hiervoor zijn LinkSource van EBSCO, 360Link van Serials Solutions of SFX van ExLibris. Vanuit het systeem kunnen ook IBL-aanvragen worden gedaan.

Easy biedt uitgebreide mogelijkheden voor het monitoren van het gebruik van het systeem via de uitgebreide statistiekmodule.

Personalisatie
Naast het kiezen van een persoonlijke set bronnen die standaard doorzocht zullen worden, is het binnen Easy ook mogelijk om referenties op te slaan, exporteren en te delen met andere gebruikers. Een heel handige functie is dat je op basis van tags dossiers aan kunt maken en delen. Als bibliotheek/informatiecentrum zou je deze dossiers bijvoorbeeld kunnen gebruiken om referenties op een bepaald gebied te verzamelen en die te delen met geïnteresseerden. Ook zoekvragen kunnen worden opgeslagen (incl. attendering).

Support en service
Voor Easy is er naast de standaard helpfunctie (Nederlandstalig) een instructievideo en een Quick Reference Card beschikbaar voor eindgebruikers. Voor administrators is er de helpfunctie en een expert user training. Het materiaal is in het Nederlands en kan 'gebrand' worden. Er wordt uitgegaan van eerstelijns ondersteuning door de instelling zelf, en uiteraard Nederlandstalige tweedelijns ondersteuning door Square. Square werkt met een SLA.

Square heeft aangegeven graag in samenspraak met ons het systeem zo door te ontwikkelen dat het nog beter aan onze wensen aansluit.

Ervaringen andere gebruikers
Easy wordt op dit moment één ziekenhuis gebruikt. Hierbij is de implementatie van Easy vlekkeloos verlopen. Er was vooraf een goed plan gemaakt en X-Ref was al geconverteerd naar BIBIS. Men is tevreden over het onderhoud van de connectoren, ook al vertonen nieuwe connectoren soms kinderziektes. Mogelijkheden van personalisatie worden als goed ervaren met o.a. een persoonlijke account waarmee men ook thuis toegang heeft tot de full-text. Sinds de invoering worden de verschillende bronnen beter gebruikt, met name ook door verpleegkundigen.

Naast dit ziekenhuis is Easy ook bij 40 niet-zorginstellingen geïmplementeerd.

Kosten en licenties
Square heeft een prijsvoorstel gedaan waarbij de eenmalige implementatiekosten €2850,- zijn en de jaarlijkse kosten €2490,- Indien er meer dan 10 instellingen tegelijk starten, dalen deze kosten. Deze prijzen zijn gebaseerd op het eerder genoemde pakket met connectoren. Meer connectoren of ander maatwerk is mogelijk tegen een meerprijs. Het aantal gebruikers is onbeperkt. Updates van het systeem zijn bij de licenties inbegrepen.

Voor €1500,- per jaar extra kan het BIBIS cataloguspakket afgenomen worden (€1000,- eenmalig voor conversie en setup).

Het volledige prijsvoorstel is als apart bestand op bmi-online.nl en cczonline.nl te vinden.

Zie voor productinformatie: http://www.squareis.com/oplossingen/easy/

EDS

Algemeen
EBSCO Discovery Service (EDS) is nog een vrij jong product. EDS is een DT en heeft dus een eigen index waarin gezocht wordt. Het voordeel is dat er geen vertraging ontstaat, maar een nadeel is dat als een bron (nog) niet geïndexeerd is, deze dus ook niet toegankelijk is. Er zijn wel mogelijkheden om dan alsnog via een connector deze bron te gaan doorzoeken, maar dan ontstaan dezelfde beperkingen als bij een FSE. Het ontbreken van een specifieke bron betekent overigens niet dat de inhoud van de bron niet toch beschikbaar is. Als bijvoorbeeld MD-Consult niet aanwezig is, maar ScienceDirect wel, dan zal de inhoud van MD-Consult nog wel doorzocht kunnen worden.

Bij EDS zijn de meeste van de door de instellingen gewenste bronnen doorzoekbaar in database en/of connector. Omdat er nog geen Nederlandse klanten zijn, is de Nederlandse content nog nauwelijks aanwezig. Bronnen die niet standaard zijn opgenomen maar wel als maatwerk opgenomen kunnen worden: INVERT en NAZ. Van de standaard bronnen worden voor zover mogelijk titel, abstract en full text geïndexeerd. Uitzonderingen daarop zijn: EMBASE, MD Consult journals en clinics en Ovid e-books en UpToDate. De updatefrequentie is dagelijks.

De eigen lokale catalogus kan worden geïndexeerd/doorzocht. Voor indexatie moet de inhoud van de catalogus geupload worden. Dit dient in MARC, MARCXML of UNIMARC te gebeuren. Vanuit X-ref is dat een probleem, aangezien deze formaten niet worden ondersteund bij het exporteren. EBSCO is echter een nieuw team gestart om andere catalogi formaten te kunnen laden. X-ref is één van de formaten waar ze mee bezig zijn.
Het is ook mogelijk om de uitleengegevens te vermelden bij het record. De mogelijkheden hiertoe zijn afhankelijk van de webinterface van de catalogus.

Er is geen maximum aan het aantal bronnen dat gelijktijdig kan worden doorzocht. De administrator kan groepen met bronnen aanmaken die de eindgebruiker kan selecteren. Al de gebruikelijke geavanceerde zoekmogelijkheden en limiteerfuncties zijn aanwezig, inclusief beperking tot dat wat full text beschikbaar is. Er kan ook standaard ingesteld worden dat er alleen binnen de eigen fulltext gezocht wordt.

Na het uitvoeren van een zoekvraag worden suggesties geboden voor termen om de zoekactie mee te verfijnen. Ook wordt er gezocht op Engels/Amerikaanse spellingsvarianten en meervoud. Via de linker balk kunnen de zoekresultaten ook verder beperkt worden. Als administrator kun je ook eigen filters aanmaken. De manier waarop de relevantie bepaald wordt, is niet door de gebruiker of de administrator te beïnvloeden. De administrator kan wel kiezen om de catalogusrecords een extra weging mee te geven, zodat ze makkelijker hoog in de relevantie terechtkomen.

De manier waarop de records standaard gepresenteerd worden, is door de administrator en de eindgebruiker aan te passen. Ook de interface is helemaal naar eigen smaak aan te passen (zeker als gebruik gemaakt wordt van de API). Er zijn ook mogelijkheden om enriched content (zoals boekomslagen) te tonen bij records.

De fulltext is via een linkresolver toegankelijk (LinkSource is onderdeel van het aanbod). Hierbij kunnen ook automatisch de Open Access titels meegenomen worden. Vanuit het systeem kunnen ook IBL-aanvragen worden gedaan.

Personalisatie
Ook EDS biedt de mogelijkheid om een eigen account aan te maken. Hiermee is helaas thuis de fulltext niet raadpleegbaar. Hiervoor is authenticatie via proxyserver, VPN of Athens nodig. EBSCO kan helpen om de thuistoegang te regelen, maar dit is geen onderdeel van het product.

In je eigen account kun je referenties of zoekvragen opslaan (incl. attendering). Ook zijn er koppelingen met social media mogelijk.

Support en service
EDS heeft een Engelstalige helppagina waar de informatie per onderwerp is gerangschikt. Er is ook een aparte supportsite en discussielijst voor EDS. Voor eindgebruikers en administrators is veel trainingsmateriaal in diverse vormen beschikbaar (documentatie, training, tutorials). Er is ook promotiemateriaal in het Nederlands met mogelijkheid van 'branding'.

EBSCO's eerstelijns ondersteuning is gevestigd in Nederland en is dus in het Nederlands beschikbaar. Tweedelijns ondersteuning komt vanuit de VS. Het implementatietraject wordt vanuit Nederland opgestart, maar afhankelijk van de vragen/problemen kan een deel van de communicatie ook Engelstalig zijn. Er is geen onderhoudscontract beschikbaar, maar belangrijke punten kunnen wel in het algemene contract worden opgenomen.

Ervaringen andere gebruikers
Net voor het voltooien van dit advies bleek de Hogeschool Arhnem/Nijmegen EDS gelanceerd te hebben. Tijdens de EBSCO-dag is hierover een presentatie bijgewoond en daarna heeft er ook een kort persoonlijk gesprek plaatsgevonden met projectleider Maarten Hekman. Bij de HAN hadden ze eerder een FSE en daar waren ze zeer ontevreden over. Ze waren dus op zoek naar een goede vervanger. Er is toen een uitgebreide vergelijking gedaan tussen de 4 leveranciers van DT's en Maarten gaf aan dat EDS in hun ogen de beste vervanger was. Een belangrijke component in deze beslissing was dat ze voor EDS niet meer kosten hoefden te maken dan dat ze eerder voor hun FSE kwijt waren. Daarnaast voldeed EDS aan een groot deel van hun eisen.

Voor de HAN ging implementeren is bij het Elisabeth Ziekenhuis de implementatie van EDS opgestart, maar eigenlijk vastgelopen. EBSCO geeft zelf aan dat ze sindsdien veel meer ervaring opgedaan hebben en de implementaties soepeler verlopen.

Navraag bij buitenlandse collega's heeft het volgende opgeleverd: de ervaringen van Eckerd College Library en Hochschulbibliothek Reutlingen met EDS zijn overwegend positief. De toegang tot de verschillende bronnen en de full-text is veel gemakkelijker geworden waardoor het gebruik ook is toegenomen. De interface wordt als gebruiksvriendelijk ervaren. Over de ondersteuning ten aanzien van het gebruik van EDS is men goed te spreken. De implementatie verliep echter niet probleemloos. Bij Eckard lag dat vooral aan het gelijktijdig implementeren van LinkSource. In Reutlingen kwam dat vooral omdat support in de VS zat; inmiddels is er ook support in Duitsland en dat werkt een stuk beter.

Kosten en licenties
EBSCO geeft voor EDS een richtprijs van $10.000,- ex BTW per jaar, onafhankelijk van aantal FTE (er zijn geen aparte implementatiekosten). Dit is inclusief OPAC (eigen catalogus), A-Z-lijst en LinkSource. Zonder OPAC zijn de kosten $5000.- De kosten voor een extra lokale bron (bijvoorbeeld een institutional repository) bedragen $5000,- per jaar.

Zie voor productinformatie:
http://www2.ebsco.com/nl-nl/Solutions/completediscovery/Pages/index.aspx
EDS bij Eckerd College: http://www.eckerd.edu/library/

Primo

Algemeen
ExLibris is producent en leverancier van discovery tool Primo. Deze DT is al wat volwassener dan EDS, maar nog niet heel actief op de Nederlandse markt waardoor (nog) niet alle Nederlandstalige bronnen in de index opgenomen zijn. Een analyse van de collectie van het Elisabeth Ziekenhuis leverde echter wel indexatie scores op van boven de 95%. Het indexatieniveau is voor zover mogelijk titel, abstract en full text. De updatefrequentie is wekelijks.

Indexatie van de eigen catalogus kan bij Primo via MARC Exchange, MARC XML of Dublin Core (OAI). Een andere optie is integratie met Z39.50. X-ref ondersteunt op papier Z39.50, maar navraag heeft geleerd dat dit niet meer actief gebruikt wordt. Zichtbaar maken van de uitleengegevens is mogelijk, maar weer afhankelijk van de gebruikte catalogus.

Er is geen maximum aan het aantal bronnen dat gelijktijdig kan worden doorzocht. De administrator kan groepen met bronnen aanmaken die de eindgebruiker kan selecteren. Net als bij EDS zijn alle gebruikelijke geavanceerde zoekmogelijkheden en limiteerfuncties aanwezig. Administrators kunnen ook hun eigen filters aanmaken. Standaard wordt er gezocht binnen de eigen fulltext, maar dat is een optie die tijdens de implementatie aan of uitgezet kan worden.

Na het uitvoeren van een zoekvraag worden suggesties geboden voor termen om de zoekactie mee te verfijnen. Via de linker balk kunnen de zoekresultaten ook verder beperkt worden. Als administrator kun je ook eigen filters aanmaken.

Primo heeft als enige een eigen thesaurus. Hiermee worden synoniemen en spellingsvarianten ondervangen. Dit gebeurt alleen bij Engeltalige zoekacties.

Primo biedt de meeste mogelijkheden om als administrator de relevantiebepaling te beïnvloeden zoals het wegen van bronnen, publicatietypen en impactfactoren. Zowel eindgebruikers als administrators kunnen de ranking tot op zekere hoogte beïnvloeden.

De manier waarop de records standaard gepresenteerd worden is door de administrator en de eindgebruiker aan te passen. De interface is te branden, maar is slechts beperkt naar eigen smaak aan te passen. Er zijn ook mogelijkheden om enriched content (zoals boekomslagen) te tonen bij records.

De fulltext is via een linkresolver toegankelijk (bij voorkeur SFX). Hierbij kunnen ook automatisch de Open Access titels meegenomen worden. Vanuit het systeem kunnen ook IBL-aanvragen worden gedaan.

Maandelijks ontvang je een Excelbestand met daarin de belangrijkste statistische gegevens.

Personalisatie
In Primo zijn het aanmaken van een eigen account, voorkeuren instellen, zoekvragen opslaan, attendering via e-mail of RSS, collecties aanleggen en koppelingen met social media allemaal mogelijk. Hiermee is helaas thuis de fulltext niet raadpleegbaar. Hiervoor is authenticatie via proxyserver of VPN nodig. Dit is geen onderdeel van het product.

Support en service
ExLibris heeft geen instructiemateriaal voor eindgebruikers; men vertrouwt op de gebruiksvriendelijkheid van Primo. Er worden wel on-site trainingen voor administrators georganiseerd en er zijn online gidsen beschikbaar. Het materiaal voor administrators is niet in het Nederlands beschikbaar en mag ook niet 'gebrand' worden.

Wat betreft het beheer neemt ExLibris je alles uit handen. Op sommige momenten is dat prettig, maar het kan ook frustratie opleveren omdat je, na de eerste implementatie, elke wijziging aan moet vragen. ExLibris heeft een Global Support Organisation met 160 personen en een e-service portaal met FAQ en documentatie. Er is geen Nederlandstalige support beschikbaar. ExLibris heeft een standaard SLA.

Ervaringen andere gebruikers
ExLibris heeft geen vestiging in Nederland; het Europese hoofdkantoor staat in Hamburg. Primo is in Nederland in gebruik bij 5 academische instellingen: Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam, Universiteit Leiden, Universiteit Twente en Universiteit Wageningen.

De Vrije Universiteit gebruikt Primo sinds 1,5 jaar. De grootste winst is dat men nu op artikelniveau kan zoeken en vinden wat er aanwezig is binnen de VU. Ze vinden Primo een prima 'binnenkomer', maar voor grondig zoekwerk kom je toch uit bij de aparte databases. Ze zijn zeer tevreden over de implementatie, onderhoud en support door ExLibris. De VU heeft Primo nog niet volledig benut. Zo is de catalogus wel gekoppeld maar niet geïntegreerd en zijn enkele bronnen (zoals een repository en beeldbank) nog niet opgenomen. Men ziet Primo en andere discovery tools als een tussenstap naar een systeem waarbij het zoeken in en het beheren van elektronische bronnen verder zijn geïntegreerd.

Kosten en licenties
Voor Primo vraagt ExLibris standaard een vanafprijs van €10.000,- per jaar, afhankelijk van het aantal FTE, aantal catalogusitems en aantal andere lokale bronnen.
Het huidige aanbod voor BMI gaat uit van 3 deelnemende instellingen, 500 FTE, en integratie van een lokale X-Ref catalogus met 5000 titels. De kosten voor Primo bedragen dan €7012,50 per jaar plus eenmalig €7200,- voor de implementatie. De kosten voor SFX bedragen €2082,50 per jaar plus €4400,- eenmalige implementatiekosten.

Updates zijn bij de licenties inbegrepen. Als het aantal gebruikers (FTE) van Primo toeneemt zal ook de prijs toenemen.

Het volledige prijsvoorstel is als apart bestand op bmi-online.nl en cczonline.nl te vinden.

Zie voor productinformatie: http://www.exlibrisgroup.com/category/PrimoOverview
Primo bij de VU Amsterdam: http://elibrary.vu.nl/primo_library/libweb/action/search.do

Conclusies/Advies

Op basis van het uitgevoerde onderzoek is het moeilijk om één advies uit te brengen voor de gehele BMI-groep. Daarvoor is de groep te divers. Heb je nauwelijks geld te besteden, maar wil je je collectie toch beter toegankelijk maken, dan is een linkresolver een goede eerste stap. Deze kun je koppelen aan heel veel bronnen waaronder ook Google Scholar en PubMed, zodat je klanten toch kunnen zien dat jouw instelling een fulltext artikel in de collectie heeft. Ook kun je via een linkresolver een artikelaanvraagoptie aanbieden, waardoor het aanvragen makkelijker wordt en je de aanvragen eenduidiger binnenkrijgt.

Wil je een stap verder gaan en je klanten via één interface makkelijk door diverse bronnen kunnen laten zoeken, dan is Easy zeker een aanrader. Het blijft echter wel een FSE, dus vooral de samengestelde zoekresultaten over de diverse bronnen heen zullen niet (altijd) optimaal zijn. Het product wordt echter nog volop ontwikkeld en Square wil graag samen met ons dit product verder toespitsen op de medische markt.

De DT's bieden betere mogelijkheden om gebundelde zoekresultaten te krijgen, maar de kwaliteit van die resultaten is ook (nog) niet optimaal. Primo biedt in theorie meer mogelijkheden om hier zelf invloed op uit te oefenen, maar de vraag is hoeveel winst dit oplevert en of je dat zelf moet willen.

Ook de centrale database van Primo lijkt van betere kwaliteit dan het redelijk jonge systeem van EBSCO, maar de laatste is wel hard bezig deze achterstand in te halen. Door flinke implementatiekosten van Primo zal dit systeem buiten de financiële mogelijkheden van de meeste instellingen vallen. Vooral ook omdat deze prijs niet bestemd is voor de academische instellingen. EDS is daarentegen qua prijs zeer interessant. Zeker als je ervoor kiest om je eigen catalogus niet op te nemen in het systeem. In dit pakket zit namelijk ook al gelijk de A-to-Z-lijst en linkresolver van EBSCO (daar betaal je normaal al 2.500-3.000 euro voor). Voor ongeveer 1.500 euro extra heb je dan dus een DT.

Het opnemen van de eigen catalogus is voor beide DT's sowieso een punt van zorg, aangezien X-ref in ieder geval geen mogelijkheid biedt om je catalogus te exporteren als MARC/MARCXML.

Noten

1) Het belangrijkste verschil tussen een FSE en een DT is dat een DT metadata en full text vooraf indexeert en daardoor snel met zoekresultaten komt. Een FSE zoekt realtime via een connectie met de search engines van de diverse bronnen. DT's worden gezien als een doorontwikkeling van FSE's.

2) Het kernteam van de BMI-werkgroep: Wichor Bramer (Erasmus Medisch Centrum); Sjors Clemens (Sint Elisabeth Ziekenhuis); Bart de Vries (Máxima Medisch Centrum).

Overige leden: Marjan Bakker (Medisch Centrum Alkmaar); Ingeborg van Dusseldorp (Medisch Centrum Leeuwarden); Annie Hendricks (Vincent van Gogh Instituut); Marianne van den Hoek (Meander Medisch Centrum); Jonna Lind (Cogis); Oscar van Staveren (Sint Antonius Ziekenhuis); Theo Vos (Kennemer Gasthuis).

Bijlage 1 – Score systemen per onderdeel*

A. Systeemnaam & Bedrijf Naam systeem Naam leverancier	EDS EBSCO	EASY Square	Primo ExLibris
B. Bronnen			
C. Koppeling eigen catalogus	3	2	4
D. Zoekmogelijkheden	16	15	17
E. Relevantiebepaling	1,5	4	9
F. Personalisatie	18	23	22
G. Presentatie zoekresultaten	28	22	32
H. Toegang tot fulltext	9	8	7
I. User interface algemeen	3	5	5
J. Koppeling met andere systemen	5	6	6
K. Statistieken	2	2	2
L. Techniek	8	6	7
M. Support/Service	4	6	2
N. Training/handleiding/promotiemateriaal	7	8	2
O. Kosten / licentie	8	7	8
TOTAAL	112,5	114	123

* Zie bijlage 2 voor toelichting per onderdeel.

Bijlage 2 – Toelichting per onderdeel

Leveranciers
EBSCO levert de discovery tool EBSCO Discovery Service (EDS). Er zijn (nog) geen Nederlandse bibliotheken die EDS gebruiken, wel heeft het Elisabeth Ziekenhuis Tilburg EDS op proef. ExLibris is producent en leverancier van discovery tool Primo. ExLibris heeft geen vestiging in Nederland; het Europese hoofdkantoor staat in Hamburg. Primo is in Nederland in gebruik bij 5 academische instellingen: Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam, Universiteit Leiden, Universiteit Twente en Universiteit Wageningen. Square is een Nederlands familiebedrijf en levert de federated search engine Easy. Dit is in gebruik bij de Gelderse Vallei en 40 niet-zorginstellingen.

B - Bronnen
Bij EDS zijn de meeste van de door de instellingen gewenste bronnen doorzoekbaar in database en/of connector. Bronnen die niet standaard zijn opgenomen maar wel als maatwerk opgenomen kunnen worden: INVERT, lokale catalogus, NAZ. Van de standaard bronnen worden voor zover mogelijk titel, abstract en full text geïndexeerd. Uitzonderingen daarop zijn: EMBASE, INVERT, MD Consult journals en clinics, NAZ en Ovid e-books, UpToDate. De updatefrequentie is dagelijks.

Bronnen die bij Primo (nog) niet zijn geïndexeerd maar wel staan gepland of als maatwerk opgenomen kunnen worden: Access Medicine, Cochrane, INVERT, Ovid e-books, UpToDate, lokale catalogus. Indexatieniveau is voor zover mogelijk titel, abstract en full text. De updatefrequentie is wekelijks.

Omdat Easy een federated search engine is zijn de bronnen niet geïndexeerd in een database, maar worden ze doorzocht via een connector. Bronnen waarvoor (nog) geen connector is ontwikkeld: Dynamed, EMBASE, lokale catalogus, en MD Consult. Update frequentie en indexniveau zijn niet van toepassing.

C - Lokale catalogus
In principe kan bij alle 3 de systemen de eigen lokale catalogus worden geïndexeerd/doorzocht. Bij EDS met MARC, UNIMARC of XML en mogelijkheid van FTP. Bij Primo met MARC Exchange, MARC XML of Dublin C (OAI) of integratie met Z39.50. Bij Easy via webinterface of API-verbinding. Eventueel integratie met BIBIS, het bibliotheek/catalogussysteem van Square.
Uitleengegevens kunnen zichtbaar worden gemaakt, afhankelijk van het systeem, met Z39.50 of screenscraping (EDS), harvesting (Primo) en interface (Easy).

D - Zoekmogelijkheden
Bij alle systemen kunnen groepen bronnen worden aangemaakt, en is er geen maximum aan het aantal bronnen dat gelijktijdig kan worden doorzocht. EDS, Primo en Easy hebben alle de gebruikelijke geavanceerde zoekmogelijkheden en limiteerfuncties, inclusief beperking tot dat wat full text beschikbaar is. EDS en Primo bieden ook suggesties en facetten voor verfijning van de zoekresultaten. Bij EDS en Primo kunnen administrators eigen filters aanmaken; bij Easy kunnen zowel administrators als gebruikers dit doen.
Primo heeft als enige een eigen thesaurus. EDS maakt bij zoekacties wel gebruik van de termen uit de onderliggende bronnen en van de onderwerpstermen uit de eigen A&I en full text databanken. Bij Easy is een eigen thesaurus niet van toepassing.
Synoniemen en spellingsvarianten worden bij Primo ondervangen met de thesaurus. Bij EDS wordt gezocht op Engels/Amerikaanse spellingsvarianten en meervoud. Bij Easy is dit niet van toepassing, maar wordt wel gebruik gemaakt van zoeksuggesties en de opties van de individuele sites van de bronnen. Bij alle drie de systemen kan men de zoekgeschiedenis opslaan.

E - Relevantiebepaling
Primo heeft als enige meerdere functies voor bepaling van de relevantie: wegen van bronnen, publicatietypen en impactfactoren. Zowel eindgebruikers als administrators kunnen de

ranking instellen. Bij EDS is bronnenweging beperkt tot de eigen catalogus. Er is weging van publicatietypen, maar die is niet zelf in te stellen. Easy gebruikt zijn eigen algoritmen voor relevantiebepaling. Deze zijn niet te beïnvloeden, maar ontwikkeling van die mogelijkheid is wel bespreekbaar. Sowieso zal het sorteren op relevantie bij een FSE altijd moeilijk blijven aangezien de zoekresultaten uit de verschillende bronnen niet eenduidig binnengehaald kunnen worden.

F- Personalisatie
Er zijn weinig verschillen tussen de mogellijkheden voor personalisatie. Aanmaken van een eigen account, voorkeuren instellen, zoekvragen opslaan, attendering via e-mail of RSS, collecties aanleggen en koppelingen met social media zijn bij alle mogelijk. Alleen EDS heeft minder mogelijkheden voor wat betreft tags en comments.

G - Presentatie zoekresultaten
De 3 systemen hebben korte en uitgebreide presentaties van de gevonden items met min of meer dezelfde gegevens. De standaardpresentatie is bij EDS en Primo door de administrator aan te passen. Bij EDS kan ook de eindgebruiker de presentatie aanpassen. EDS en Primo presenteren ook enriched content (zoals boekomslagen), Easy niet. Alle systemen bieden mogelijkheid voor opslag en export van resultaten. Easy heeft alleen een koppeling naar RefWorks; EDS en Primo naar alle gangbare reference tools. De standaardsorteervolgorde is op basis van relevantie. Bij EDS en Primo is deze door de administrator aan te passen; bij Easy in overleg met Square. Er kan op meerdere velden worden gesorteerd, bij Easy alleen na overleg.

H - Toegang tot full text
De toegang tot de full text wordt geregeld met linkresolvers. Open Access titels zijn eveneens direct toegankelijk. De lokale print collectie kan zichtbaar worden gemaakt door een koppeling met de lokale catalogus. Vanuit de systemen kan direct een IBL-aanvraag worden geplaatst bij de bibliotheek. Toegang tot de full text buiten de instelling is bij EDS beperkt tot de titels in EBSCO Host; voor overige titels is authenticatie via proxyserver, VPN of Athens nodig. Bij Primo via VPN/Proxyserver. Bij Easy is gaat de authenticatie op basis van de naam waaronder de persoon ingelogd is op het ziekenhuisnetwerk. Thuisgebruik is ook mogelijk mits je dit eenmalig instelt en eens in de drie maanden je account heractiveert.

I - Interface
EDS en Primo hebben een helppagina waar de informatie per onderwerp is gerangschikt. EDS heeft ook een aparte supportsite. In Easy opent de helppagina met informatie die voor het huidige scherm het meest relevant is. Bij Primo en Easy is de helpfunctie meertalig, bij EDS alleen in het Engels. De lay out is bij EDS en Primo vergaand aan te passen en te integreren met de eigen website. Ook is een eigen interface te ontwikkelen. Bij Easy is de interface in veel mindere mate aanpasbaar.

J - Koppeling met andere systemen
Alle 3 de systemen ondersteunen de gebruikelijke dataprotocollen. De searchbox kan op andere sites worden geïntegreerd. IBL-aanvragen kunnen per e-mail worden verzonden, maar afhankelijk van het IBL-systeem ook via een link of formulier.

K - Statistieken
EDS, Primo en Easy kunnen de belangrijkste statistische gegevens genereren: aantallen zoekakties en raadpleging van full text per bron. Bij Primo krijg je hiervan maandelijks een Excelbestand. Bij EDS en Easy kan zelf in de statistiekenmodule een rapport gemaakt worden.

L - Techniek
De systemen zijn webbased dus er is geen lokale installatie nodig. Alle gangbare browsers worden ondersteund (Internet Explorer, FireFox, Chrome, Safari). Plugins zijn niet nodig, wel zijn er enkele browserinstellingen of programma's nodig (cookies, javascript en ajax voor Easy) of gewenst voor optimale weergave (compatibility view en Adobe FlashPlayer bij EDS). EDS en Primo hebben mobiele versies; voor Easy staat een app gepland.

M - Support en service

EBSCO's eerstelijns ondersteuning is gevestigd in Nederland en is dus in het Nederlands beschikbaar. Tweedelijns ondersteuning komt vanuit de VS. Er is geen onderhoudscontract beschikbaar, maar belangrijke punten kunnen wel in het algemene contract worden opgenomen. ExLibris heeft een Global Support Organisation met 160 personen en een e-service portaal met FAQ en documentatie. Er is geen Nederlandstalige support beschikbaar. ExLibris heeft een standaard SLA. Square gaat uit van eerstelijns ondersteuning door de instelling zelf, en uiteraard Nederlandstalige tweedelijns ondersteuning door Square. Square werkt met een SLA.

N - Training, handleiding en promotiemateriaal

EBSCO heeft voor eindgebruikers en administrators van EDS veel trainingsmateriaal in diverse vormen beschikbaar (documentatie, training, tutorials). Er is ook promotiemateriaal in het Nederlands met mogelijkheid van 'branding'. ExLibris heeft geen instructiemateriaal voor eindgebruikers; men vertrouwt op de gebruiksvriendelijkheid van Primo. ExLibris verzorgt wel on site trainingen voor administrators en er zijn online gidsen beschikbaar. Het materiaal is niet in het Nederlands beschikbaar en mag ook niet 'gebrand' worden. Voor Easy is er een instructievideo en een Quick Reference Card beschikbaar voor eindgebruikers. Voor administrators is er de helpfunctie en een expert user training. Het materiaal is in het Nederlands en kan 'gebrand' worden.

O - Kosten en licenties

EBSCO geeft voor EDS een richtprijs van $10.000,- ex BTW per jaar, onafhankelijk van aantal FTE. Dit is inclusief OPAC (eigen catalogus), A-Z-lijst en LinkSource. Zonder OPAC zijn de kosten $5000.- De kosten voor een extra lokale bron (bijvoorbeeld een institutional repository) bedragen $5000,- per jaar.

Voor Primo vraagt ExLibris een vanafprijs van €10.000,- per jaar, afhankelijk van het aantal FTE, aantal catalogusitems en aantal andere lokale bronnen.
Het huidige aanbod voor BMI gaat uit van 3 deelnemende instellingen, 500 FTE, en integratie van een lokale X-Ref catalogus met 5000 titels. De kosten voor Primo bedragen dan €7012,50 per jaar plus eenmalig €7200,- voor implementatie. De kosten voor SFX bedragen €2082,50 per jaar plus €4400,- eenmalige implementatiekosten.

Bij Square zijn de eenmalige implementatiekosten €2850,- en de jaarlijkse kosten €2490,-. Indien er meer dan 10 instellingen starten, dalen deze kosten. Het BIBIS cataloguspakket kan voor €1500,- per jaar extra afgenomen worden (€1000,- eenmalig voor conversie en setup). Omvang en samenstelling van het bronnenpakket zijn bepalend.

Updates zijn bij de licenties inbegrepen. Bij alle leveranciers is korting mogelijk als er meerdere instellingen deelnemen. Bij EDS en Easy is er geen beperking voor het aantal gebruikers. Als het aantal gebruikers (FTE) van Primo toeneemt zal ook de prijs toenemen. De kosten voor het opnemen van een nieuwe bron zijn afhankelijk van de hoeveelheid werk. Moet er een connector worden ontwikkeld dan rekent EBSCO bijvoorbeeld eenmalig $1500,-. Is er sprake van een bekende bron die zonder meer kan worden toegevoegd, dan zijn er bij EDS en Primo geen meerkosten.